بهترین و بدترین استان ها از نظر محیط کسب و کار

بر اساس یافته های این طرح در پاییز ۱۳۹۶، نتیجه ارزیابی تشکل های اقتصادی از ۲۸ مولفه محیط کسب و کار به تفکیک استان ها نشان می دهد استان های کرمانشاه، خراسان شمالی و ایلام به ترتیب دارای بدترین وضعیت محیط کسب و کار و استان های گیلان، خراسان جنوبی و مازندران به ترتیب دارای بهترین وضعیت محیط کسب و کار نسبت به دیگر استان ها ارزیابی شده اند. استان خراسان رضوی در پایان پاییز ۹۶ رتبه ۱۹ محیط کسب و کار را کسب کرده است.

موانع مثلثی بهبود فضای کسب و کار در خراسان رضوی

براساس آخرین گزارش اتاق ایران، در حوزه بهبود کسب و کار، استان با ۲ پله صعود در رتبه ۱۹ قرار گرفت

سینا واحدی
Economic@khorasannews.com

گزارش های فصلی پایش محیط کسب و کار ایران از تشکل های اقتصادی سراسر کشور که برش استانی محیط کسب و کار است، سال ها توسط مرکز پژوهش های مجلس تهیه و منتشر می شد، اما از ابتدای سال ۹۶ اتاق ایران با برنامه ریزی صورت گرفته و با توجه به انجام طرح پژوهشی بررسی بهبود محیط کسب و کار توسط اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران، به این موضوع پرداخته است. پایش محیط کسب و کار انجام شده توسط اتاق ایران نسبت به بررسی مرکز پژوهش های مجلس، دارای تغییراتی در مولفه ها و شاخصه های مورد بررسی بود، به همین دلیل بررسی ها و نتایج آماری تفاوت بسیار محسوسی با گزارش های مرکز پژوهش ها داشت تا جایی که مورد انتقاد بسیاری از کارشناسان قرار گرفت. اما در گزارش تابستان سال ۹۶ نتایج گزارش ها دارای تفاوت هایی با گزارش قبلی بود به حدی که برخی کارشناسان اقتصادی اعداد و ارقام را واقعی تر دانستند. در آخرین بررسی کسب و کار انجام شده توسط اتاق ایران که مربوط به پاییز ۹۶ است، نسبت به همان فصل در سال ۹۵ و حتی تابستان ۹۶ اوضاع کسب و کار در مجموع نامساعدتر شده است. در فصل تابستان کاهش ۱۸ رتبه ای استان در شاخص های بهبود کسب و کار این نوید را در این پژوهش ایجاد کرد که تغییرات مولفه ها در سنجش واقعی تری قرار گرفته اند. با این وجود در گزارش فصل پاییز وضعیت استان خراسان رضوی با بهبود نسبت به تابستان در ارزیابی منتشر شده با ۲ پله رشد نسبت به فصل گذشته در بررسی های اتاق ایران در رتبه ۱۹ جای گرفته است. برای سنجش دقیق بهبود اوضاع کسب و کار باید منتظر پایش فصل های بعد بود تا بین شاخصه های یکسان در زمان بیشتری سنجش مد نظر را انجام دهیم. محیط کسب و کار به مجموعه عواملی گفته می شود که بر عملکرد یا اداره بنگاه های اقتصادی موثر هستند اما تقریبا خارج از کنترل مدیران بنگاه ها قرار دارند؛ عواملی نظیر قوانین و مقررات، میزان بارندگی، فرهنگ کاری در یک منطقه و ... که در کشورها و مناطق جغرافیایی گوناگون، در هر رشته کاری و نیز در طول زمان متفاوت اند. امروزه، بهبود محیط کسب و کار یکی از مهم ترین راهبردهای توسعه اقتصادی در هر کشوری به شمار می رود و علاوه بر آن، هر چه محیط کسب و کار در یک کشور شرایط بهتری داشته باشد، بهره برداری از فرصت های کارآفرینی بیشتر می شود و هر چه بهره برداری از فرصت های کارآفرینی در جامعه ای بیشتر باشد، عملکرد اقتصادی آن کشور و خلق ارزش و ثروت در آن جامعه نیز بیشتر می شود. با این حال، بهبود محیط کسب و کار، نیازمند برنامه ریزی و سیاست گذاری مطلوب است که دستیابی به این مهم نیز نیازمند وجود فرایندی مستمر برای پایش و سنجش وضعیت محیط کسب و کار در هر کشور است.

عکس: ترنینی

■ این بار بی ثباتی قیمت ها بزرگ ترین مانع تولید!

براین ارزیابی مولفه های محیط کسب و کار در کل کشور نشانگر این است که وضعیت ایران در پاییز ۱۳۹۶، نامناسب تر از ارزیابی تابستان بوده است. همچنین بررسی ها نشان می دهد محیط کسب و کار ایران از نظر فعالان کسب و کار در مقایسه با فصل مشابه سال قبل نیز کمی نامساعدتر شده است. بر اساس نتایج حاصل از پایش ملی محیط کسب و کار ایران در پاییز ۱۳۹۶، رقم شاخص ملی به ۵/۸۵ رسیده که نسبت به پاییز ۱۳۹۵ کاهش یافته است.

همچنین این ارزیابی بیانگر آن است که از نظر فعالان اقتصادی مشارکت کننده در این پایش، وضعیت بیشتر مولفه های موثر بر محیط کسب و کار ایران در پاییز ۱۳۹۶ تا حدودی نامساعدتر شده است. در پاییز ۱۳۹۶ با تفاوت نسبت به فصل های قبل، بی ثباتی و غیر قابل پیش بینی بودن قیمت ها (مواد اولیه و محصولات) به عنوان مهم ترین مانع کسب و کار شناخته شد، در صورتی که در سه سال گذشته همواره دریافت تسهیلات از بانک ها یا به طور کلی دشواری تامین مالی بزرگ ترین مانع تولید شناخته شده بود، اما باز هم به عنوان دومین مانع افزایش یا ثبات تولید دشواری تامین مالی از بانک ها قرار گرفته است. پس از آن نیز بی ثباتی سیاست ها، مقررات و رویه های اجرایی ناظر به کسب و کار، سومین مشکل اصلی و مانع کسب و کار بود. همچنان همانند گزارش های پیش از آن در سال اخیر "زیرساخت های تامین برق"، "دسترسی به سوخت گاز، گازوئیل و..." و "دسترسی به ارتباطات (تلفن همراه و اینترنت)" نیز مناسب ترین شاخصه های محیط کسب و کار کشور را تشکیل داده اند.

■ اخلال دستگاه های دولتی و ضعف نظارتی

هر چه محیط کسب و کار (محیط نهادی و اقتصادی) شرایط بهتری داشته باشد، بهره برداری از فرصت های کارآفرینی بیشتر است و هر چه بهره برداری از فرصت های کارآفرینی در جامعه ای بیشتر باشد، عملکرد اقتصادی آن کشور و خلق ارزش و ثروت در آن جامعه بیشتر می شود. بر اساس نتایج این پایش در پاییز ۱۳۹۶، وضعیت محیط کسب و کار در بخش کشاورزی در مقایسه با بخش های صنعت و خدمات مناسب تر ارزیابی شده است.

در بین رشته فعالیت های اقتصادی، رشته فعالیت های: ۱. آموزش ۲. ساختمان ۳. استخراج معدن، به ترتیب بدترین وضعیت و رشته فعالیت های ۱. خدمات پشتیبانی و پیمانکاری ۲. خدمات تامین اسکان و غذا ۳. سلامت انسان، به ترتیب بهترین وضعیت کسب و کار را در مقایسه با رشته فعالیت های دیگر اقتصادی در کشور داشته اند. بر اساس ارزیابی تشکل های اقتصادی، در مجموعه مطالعات فصلی پایش محیط کسب و کار، محیط اقتصادی شرایط بهتری نسبت به محیط نهادی دارد. در محیط اقتصادی به ترتیب محیط جغرافیایی و ساختار تولید یعنی صنایع و کشاورزی و پس از آن ها محیط اقتصاد کلان و در آخر محیط مالی دارای نامساعدترین شرایط در محیط کسب و کار اقتصاد ایران ارزیابی شده اند. در این مطالعه، مولفه های "رویه های غیر منصفانه و ناعادلانه ممیزی و دریافت مالیات"، "موانع اداری کسب و کار (ادارات و دستگاه های اجرایی مرتبط با کسب و کار)"، "بی ثباتی و غیر قابل پیش بینی بودن قیمت ها (مواد اولیه و محصولات)"، "بی ثباتی سیاست ها، مقررات و رویه های اجرایی ناظر به کسب و کار"، "بی تعهدی طرف های قرارداد (دولتی یا خصوصی) به ایفای تعهدات و وعده های شان"، "برداشت های سلیقه ای و غیر قابل پیش بینی ماموران از قوانین و مقررات (برق، گاز، محیط زیست و تأمین اجتماعی)"، "ضعف دادگاه ها در رسیدگی به شکایات و پیگرد موثر متجاوزان به حقوق دیگران"، "مفاسد مالی و اداری در دستگاه های حکومتی"، "وجود انحصار و دادن امتیاز یا هر نوع رانت به یک یا تعدادی از رقبا در بازار"، "تولید و عرضه نسبتا آزاد کالاهای غیر استاندارد و تقلبی در بازار"، "عرضه کالاهای قاچاق و رقابت غیر منصفانه محصولات خارجی و داخلی در بازار ایران"، "قیمت گذاری و دخالت های غیر منطقی نهادهای حاکمیتی در بازار"، "ضعف زیر ساخت های حمل و نقل (جاده ای، ریلی، هوایی، دریایی و بندری)"، "تمایل شهروندان به خرید کالاهای خارجی و بی رغبتی به خرید محصولات ایرانی" "فقدان یا شفاف نبودن اطلاعات مورد نیاز برای فعالیت های اقتصادی"، "کمبود نیروی کار ماهر"، "کار گریزی عمومی و استقبال نیروی کار از تعطیلی روزهای کاری"، "استقبال نکردن همکاران و مشتریان از نوآوری و ابتکار در ارائه خدمات و محصولات"، "کمبود فناوری های مورد نیاز" "ضعف نظام توزیع و مشکل در رساندن محصول به بازار"، "محدودیت دسترسی به سوخت" و "محدودیت دسترسی به برق" به ترتیب نسبت به مولفه های دیگر در فصل قبل نامساعدتر ارزیابی شده اند. از سوی دیگر مولفه های "رویه های سختگیرانه در ادارات کار و بیمه برای مدیریت نیروی انسانی"، "رقابت غیر منصفانه شرکت ها و موسسات دولتی یا شبه دولتی در بازار" نسبت به فصل قبل یعنی تابستان تا حدودی بهبود یافته اند. این تغییرات در رتبه مولفه ها در حوزه نزول محیط کسب و کار یا ایجاد مانع برای کسب و کار حاکی از این است که دستگاه های دولتی در حوزه اقتصادی نیاز مند تقویت مسیر و محیط هستند. البته نبود سازوکارهای نظارتی، رسیدگی نشدن به مسائل قضایی و نیز مفاسد اقتصادی خصوصی و دولتی همچنان ضعف بیشتری داشته اند. در صورتی که چاره ای اساسی برای ترمیم محیط سالم کسب و کار اندیشیده نشود، حتی با وجود رفع موانع اقتصادی، نمی توان شاهد ایجاد رونق و تولید بیشتر بود. با توجه به نیاز شدید رونق در حوزه کسب و کار و صنایع باید توجه داشت که فشار نبود تدبیر مکفی بر گرده صنعت سبب می شود تا اهداف اقتصادی مد نظر به سرانجام نرسد.

■ بی ثباتی و بلاتکلیفی نهادهای مربوط!

نتیجه بررسی انجام شده مطابق جدول ذیل نشانگر این است که بی ثباتی و غیر قابل پیش بینی بودن قیمت های مواد اولیه، دشواری تامین مالی از بانک ها همانند همیشه و نیز بی ثباتی سیاست ها، مقررات و رویه های اجرایی ناظر به کسب و کار بزرگ ترین مشکلات کسب و کار استان را تشکیل می دهند. تغییرات افزایش این مواد نشانگر این است که ثبات مدیریتی در حوزه سیاست ورزی چه در حوزه وزارتخانه های متبوع و نیز ادارات استانی تاثیرات شگرفی بر موانع کسب و کار در اقتصاد بومی استان داشته اند. البته بهبود رتبه رویه های غیر منصفانه و ناعادلانه ممیزی و دریافت مالیات نشان می دهد این مشکل در استان در حد بسیار مختصری رفع شده است. در بررسی استان های دیگر و ارزیابی محیط کسب و کار شاهد آن هستیم که بی ثباتی ها در حوزه قیمت و نیز سیاست های اقتصادی در زمره پنج مشکل اول کسب و کار اعلام شده است. این مسئله ضرورت توجه بیشتر نهادهای صنعتی و اقتصادی حکومتی به رسیدگی در حوزه های اخلال موارد دولتی در کسب و کار را دو چندان می کند. نبود شفافیت اولیه در بخش های مختلف اقتصادی و همچنین نبود سازوکار مناسب تولید به این معضل بزرگ منجر شده است.

■ خراسان رضوی ۲ رتبه بهبود!

بر اساس یافته های این طرح در پاییز ۱۳۹۶، نتیجه ارزیابی تشکل های اقتصادی از ۲۸ مولفه محیط کسب و کار به تفکیک استان ها نشان می دهد استان های کرمانشاه، خراسان شمالی و ایلام به ترتیب دارای بدترین وضعیت محیط کسب و کار و استان های گیلان، خراسان جنوبی و مازندران به ترتیب دارای بهترین وضعیت محیط کسب و کار نسبت به دیگر استان ها ارزیابی شده اند. استان خراسان رضوی در پایان پاییز ۹۶ رتبه ۱۹ محیط کسب و کار را کسب کرده است. در حالی که در ارزیابی سال گذشته همین فصل رتبه یازدهم را به دست آورده بود. به این ترتیب در صورت استمرار این رتبه، شاخص های اقتصادی محیط کسب و کار استان روند نامناسبی داشته و البته واقعی تر شده است. با این حال با تغییرات شاخصه ها خراسان رضوی توانسته بود، بهار ۹۶ رتبه سوم کسب و کار کشور را به دست آورد. همچنان تابستان ۹۳ در طول پنج سال گذشته بدترین فصل کسب و کار استان خراسان رضوی بوده است.

■ دولت باید بی ثباتی ها را رفع و رجوع کند!

هر تولیدی در اقتصاد با هر میزان بازده تولیدی، مستلزم سرمایه گذاری است و هر سرمایه گذاری از ابتدا نیازمند تامین امنیت ریسک سرمایه از ابتدای سرمایه گذاری تا سال های رسیدن به مرحله بازده آن است. در واقع تولید، توسعه و رشد اقتصادی تنها پس از طی و اکاوی ریسک و اطمینان خطر صورت می پذیرد. اگر سرمایه و نیروی انسانی مهم ترین منابع تولید در ساختار اقتصادی امروزه محسوب شوند، در صورت نبود بستر لازم، عوامل تولید در مرور زمان به سمت محل هایی غیر از بستر تولیدی گسیل خواهند شد.

بررسی های سایت موسسه جهانی ریسک و بانک جهانی نشان می دهد طی دو دهه گذشته میانگین شاخص بی ثباتی محیط اقتصاد کلان در ایران بیش از ۴/۸ درصد بالاتر از متوسط میانگین جهانی است. محیط اقتصاد کلان یکی از مهم ترین مولفه های محیط کسب و کار است و تاثیر به سزایی بر کارآفرینان و کسب و کارها دارد. میانگین شاخص بی ثباتی محیط اقتصاد کلان، در ۲۵ سال گذشته یعنی محدوده زمانی ۱۹۹۱ تا ۲۰۱۶ حدود ۱۱ درصد برآورد شده است که در مقایسه با متوسط جهانی آن یعنی ۶/۴ درصد تفاوت محسوسی دارد. نرخ تورم و نرخ ارزیکی از عواملی است که در سیاست گذاری اقتصاد کلان توسط دولت ها تعیین می شود. خصوصی سازی و مشارکت مردم در فعالیت های اقتصادی در مسیر تعامل با دولت و با ایجاد فضای مناسب به دست می آید. با اصلاح سیاست های اقتصاد کلان و سیاست ورزی های دولت، جذب سرمایه گذاری خارجی و بهبود فضای کسب و کار پدید خواهد آمد.

رتبه بندی عوامل ایجاد بازار کسب و کار نامساعد در استان

مولفه های مورد بررسی	رتبه در پاییز ۹۶	رتبه در تابستان ۹۶
بی ثباتی و غیر قابل پیش بینی بودن قیمت ها (مواد اولیه و محصولات)	۱	۴
دشواری تامین مالی از بانک ها	۲	۱
بی ثباتی سیاست ها، مقررات و رویه های اجرایی ناظر به کسب و کار	۳	۶
رویه های غیر منصفانه و ناعادلانه ممیزی و دریافت مالیات	۴	۳
ضعف دادگاه ها در رسیدگی به شکایات و پیگرد موثر متجاوزان به حقوق دیگران	۵	۹
رویه های سختگیرانه در ادارات کار و بیمه برای مدیریت نیروی انسانی	۶	۸
مفاسد مالی و اداری در دستگاه های حکومتی	۷	۵
تولید و عرضه نسبتا آزاد کالاهای غیر استاندارد و تقلبی در بازار	۸	۱۰
موانع اداری کسب و کار (ادارات و دستگاه های اجرایی مرتبط با کسب و کار)	۹	۲
وجود انحصار، امتیاز یا هر نوع رانت به یک یا تعدادی از رقبا در بازار	۱۰	۱۳
بی تعهدی طرف های قرارداد (دولتی یا خصوصی) به ایفای تعهدات و وعده های شان	۱۱	۱۱
رقابت غیر منصفانه شرکت ها و موسسات دولتی یا شبه دولتی در بازار	۱۲	۷
عرضه کالاهای قاچاق و رقابت غیر منصفانه محصولات خارجی و داخلی در بازار ایران	۱۳	۱۵
فقدان یا شفاف نبودن اطلاعات مورد نیاز برای فعالیت اقتصادی	۱۴	۱۶
برداشت های سلیقه ای و غیر قابل پیش بینی ماموران از قوانین و مقررات برق، گاز، محیط زیست، تأمین اجتماعی و...	۱۵	۱۲
قیمت گذاری و دخالت های غیر منطقی نهادهای حاکمیتی در بازار	۱۶	۱۴
کار گریزی عمومی و استقبال نیروی کار از تعطیلی روزهای کاری	۱۷	۱۹
کمبود تقاضای موثر در بازار	۱۸	۱۷
کمبود فناوری های مورد نیاز	۱۹	۱۸
فقدان یا نقص ارتباطات پسینی و پیشینی و خوشه های تولید	۲۰	۲۰
تمایل شهروندان به خرید کالاهای خارجی و بی رغبتی به خرید محصولات ایرانی	۲۱	۲۱
ضعف نظام توزیع و مشکل در رساندن محصول به بازار	۲۲	۲۲
کمبود نیروی کار ماهر	۲۳	۲۳
ضعف زیر ساخت های حمل و نقل (جاده ای، ریلی، هوایی، دریایی و بندری)	۲۴	۲۴
استقبال نکردن همکاران و مشتریان از نوآوری و ابتکار در ارائه خدمات و محصول	۲۵	۲۵
محدودیت های دسترسی به ارتباطات (تلفن همراه و اینترنت)	۲۶	۲۶
محدودیت دسترسی به سوخت	۲۷	۲۷
محدودیت دسترسی به برق	۲۸	۲۸

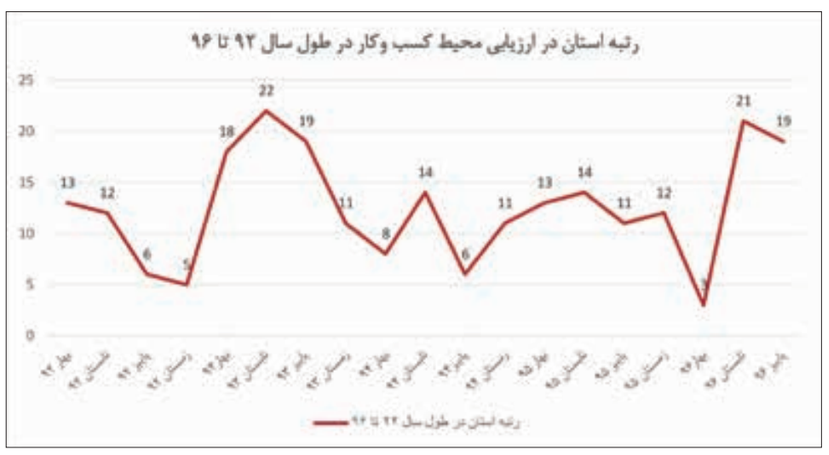

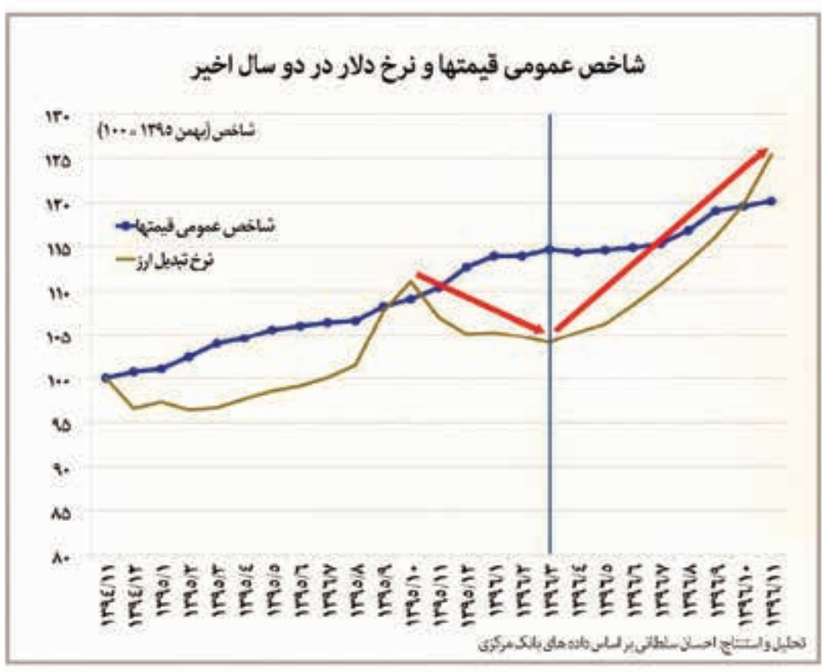

جدول متوسط [شماره ۷۰۸۶]

طراح جدول: امید موسوی

افقی: ۱- ممارست - قارچ - خواهش ۲- سرزمین ها - خدای مصر باستان - پستانداری با پوست گران بها - جدید بیگانه ۳- درون - ترسناک - قدم یکپا - رساله - تمدنی بود در جنوب بین النهرین ۴- دعا - خودخواهی - شتر - نی باریک - ایده ۵- همچنین - پناه - گوسفند جنگی - قوت لایموت - کافی ۶- اهلی - کشور آسیایی - جغد ۷- بینش - اما - میوه تنبل - قسمت مرکزی اتم - ماه خارج ۸- از انواع پارچه - نصف - اکسید کلسیم - حاشیه کتاب - گریبان ۹- پیکان - معبر - اشاره به دور - بی باک - گلابی ۱۰- طایفه - ستون خیمه - وقت - طناب ۱۱- آداب و رسوم خاص در پذیرایی های مهم و رسمی - رجحان - مایوس

عمودی: ۱- از بخش های ورزش ووشو - هریک از نمک های اسید کربنیک ۲- همزمان - زینت ۳- علامت مفعولی - صومعه - از وسایل سرمایشی ۴- رها - پیر سفید مو ۵- غلاف شمشیر - سلاح کاشتنی - از سازهای ضربی ۶- آبگینه - اکسیر ۷- پایتخت پرو - شادی ۸- من و شما - فرق سر - طلایه دار اعداد ۹- آرزو - خیس ۱۰- خواب - فرزندزاده - بازی نفس گیر ۱۱- درخت زبان گنجشک - قلم موی درشت - تمام ۱۲- قلعه ای کوچک که بربلندی ساخته باشند - کشتی جنگی ۱۳- یک دور بازی - از ظروف - ساز شاکی ۱۴- خروشان - نسل و نژاد ۱۵- نوار - برابر ۱۶- حمار - تغار - از سبزی ها ۱۷- اسباب معاش - پیامبران ۱۸- درخشان تر - دسته - فلز سرچشمه ۱۹- جیوه - پرستاری ۲۰- گردشگر - طویل

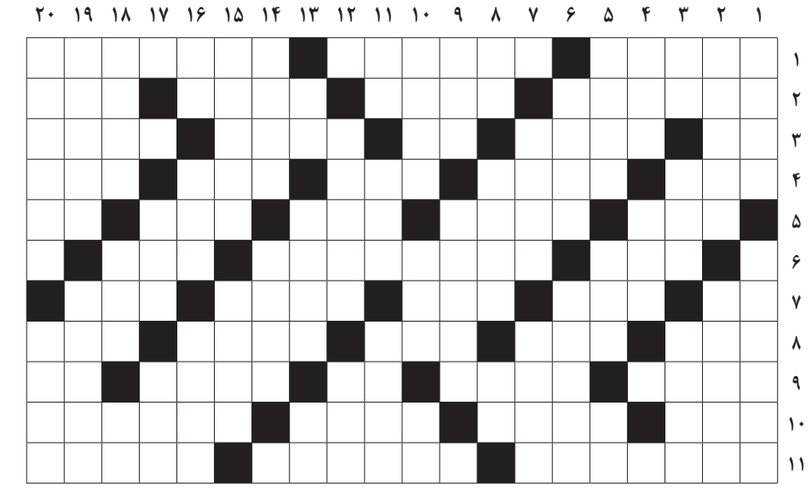

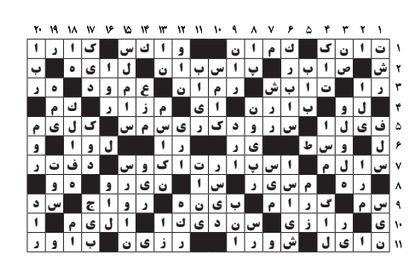

حل جدول شماره ۷۰۸۵

جدول سخت [شماره ۲۹۷]

طراح جدول: بیژن گورانی

افقی: ۱- تالاب دیدنی در دامنه جنوب غربی قله دماوند - از آثار داستانی سید علی موسوی گرمارودی - شعر حماسی ۲- خطی در دایره - از نیروهای سه گانه ارتش - مهم ترین قسمت خودرو - گروهی ۳- دستاوردهای مادی و معنوی بشر در یک عصر معین - شهر مقدس برهماییان - دسیسه و توطئه ۴- از کتف تا مفصل آرنج - فهم و شعور - آسیب جسمی یا روحی - سیر و سیاحت ۵- سخن صریح - بخشی از اندام گیاه - مدت زمان طولانی - ساز کریستوفری ۶- روزنامه چاپ لبنان - صدای کلفت - از آثار زنده یاد محمود گلابدره ای، داستان نویس معاصر ۷- عوض و بدل کردن - ریخت و پاش - فرزند زکریای نبی (ع) - فاصله میان دو نقطه ۸- قطعی و حتمی - شروع، آغاز - پرهیز کار - ایالتی در آمریکا ۹- نویسنده تازه کار - رفت و آمد زیاد - اندام تعادل ماهی ۱۰- دور کننده - بانوی همدم - آماده کردن - پارچه صاف کن ۱۱- بی حرکت - شاعر رمانتیک فرانسوی و خالق گل های رنج - مهریه.

عمودی: ۱- دانشگاهی در فرانسه - پیشی گرفتن ۲- پیش درآمد آشغال - برخورد کردن - دو یار همقد ۳- واحد بین المللی فرکانس - جدایی ناپذیر ۴- سازمان جاسوسی رژیم صهیونیستی - نوید دادن ۵- پیش - خلق و خو ۶- خصلت های نیکو - نام چندتن از پادشاهان اشکانی بود ۷- پیشوند سلب - زیرکی - خواهش ۸- آتشگیره - جوانمرد - مساوی ۹- نوعی برنج مرغوب شمال - پرنده ای با پاهای پره دار ۱۰- مدرسه بزرگسالان - از شهدای نامی کربلا ۱۱- سوغات گجرات - ترموستات ۱۲- کتاب زرتشت - واحد اندازه گیری ظرفیت الکتریکی ۱۳- عریان - نوعی سطح شیب دار - روباه صحرای جنگ جهانی دوم ۱۴- اتحادیه جهانی پست - نوعی شیرینی - پسوند فاعلی ۱۵- مجلس شادمانی - توده ابری شکل که در قسمت های مختلف آسمان دیده می شود ۱۶- تربیت نشده - ترسم که... در غم ما پرده در شود ۱۷- دستاویز - از پیامبران بنی اسرائیل ۱۸- آستانه - بسیار بخشنده ۱۹- دریا - معرفت - پیمودن ۲۰- از شهرهای مهم ژاپن - آسیاب.
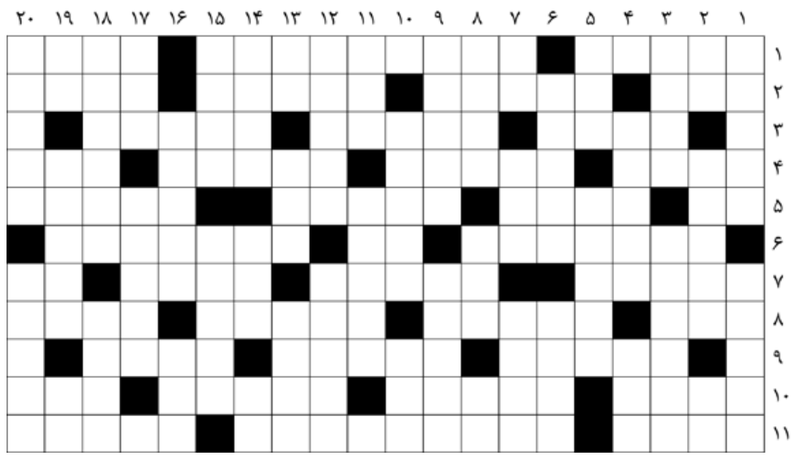
حل جدول شماره ۲۹۶